

8. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu 2018 Raporu

The Report of 8th International Symposium 2018 on Information Management in a Changing World

Dilan Şerife Şişkin*

Öz

Bu çalışmanın amacı, Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim dalı tarafından bu yıl sekizincisi düzenlenen ve ana teması “Gerçek Ötesi ve Bilgi Yönetimi” başlığıyla anılan sempozyum hakkında bilgi vermektir. Çalışmanın diğer bir amacı ise, sempozyumda tartışılan konulardan ve sorulardan hareketle, sempozyum konuları hakkında kişisel değerlendirmeler yapmaktır.

Anahtar Sözcükler: *Bilgi ve belge yönetimi; bilgi yönetimi profesyonelleri; gerçek ötesi; sosyal medya; sahte haber; güvenilirlik; doğruluk; erişilebilirlik; kişisel veri; eleştirel okuryazarlık; bilgi yönetimi.*

Abstract

The aim of this study is to give information about the symposium, which is organized by Hacettepe University Department of Information Management under the theme of “Post-truth and Information Management”. Another purpose of the study is to make personal assessments about the symposium topics, based on the questions and issues discussed during the symposium.

Keywords: *Information and records management; information management professionals; post truth; media; social media; fake news; safety; accuracy; accessibility; personal data; critical literacy; information management.*

Sempozyum Hakkında

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün 2007 yılından günümüze kadar devam eden sempozyumuna dinleyici olarak katıldım. Bu yıl 1-3 Kasım 2018 tarihinde düzenlenen sempozyum, “gerçek ötesi” kavramının bilgi yönetimine etkilerinden hareketle, konunun bilgi profesyonelleri açısından tartışılması üzerine olmuştur. Sempozyumun amacı ise, bilgi profesyonellerini, iletişim bilimcileri, veri bilimcileri, müzecilik, dijital arşivler alanlarında çalışanları ve uygulamacıları bir araya getirmeyi, bilgi yönetimi alanındaki sorunları, gelişmeleri ve güncel konuları disiplinlerarası boyutta tartışmaktır (IMCW, 2018). Bu kapsamda, açık veri, açık bilim, bilgi güvenliği, yeşil kütüphaneler ve sürdürülebilirlik konularının yanı sıra dijital bölünme, veri madenciliği, kültürel mirasın korunması ve dijitalleştirme konularına kadar 39 farklı temada bildiri özetleri değerlendirilerek sempozyuma kabul edilmiştir.

Sempozyum planına bakıldığında, ilk olarak açılış konuşmaları ve paralel oturumlar şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Paralel oturumlar ise üç başlıkta ele alınarak yedi oturuma bölünmüştür. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve Anadolu

* Yüksek lisans öğrencisi. Hacettepe Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. e-posta: dilansiskin@hacettepe.edu.tr
Graduate student. Hacettepe University, Department of Information Management, Turkey.

Geliş Tarihi - Received: 20.11.2018

Kabul Tarihi - Accepted: 17.12.2018

Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu Derneği (ANKOS) destekli olan etkinliğin dikkat çekici bir özelliği, ilk çağrının yapılmasından bugüne kadar olan süre içerisinde düzenleme komitesi ve yayın değerlendirme komitesinin büyük bir özveri ile gerçekleştirdiği çalışma ve titizlik olmuştur. Bu bağlamda ise sempozyum bildirilerinin sadece bilgi ve belge yönetimi alanında kabul edilen bildirilerle sınırlı kalmayarak farklı alanlarda görev alan kişiler tarafından hazırlanan bildirilerin de kabul edilmesi olup, bu uygulama sempozyuma ayrı bir atmosfer katmıştır. Sempozyumda yer alan kişi, sponsor ve bildiriler rakamlarla ifade edilecek olursa;

- Toplam 450 katılımcı,
- 33 yazar,
- 31 gönüllü öğrenci,
- 27 bildiri ve 3 davetli konuşma,
- 4 Altın Sponsor ve 3 Gümüş Sponsor,

1-2 Kasım 2018 tarihinde paralel oturumlar şeklinde düzenlenen ve 3 Kasım 2018 sempozyum sonrası geziye ayrılan programın bazı oturumlarına katılmak mümkün olmasa da, katıldığım oturumlarda tartışılan konulara aşağıda değinilmektedir.

1 Kasım 2018

Açılış Konuşmaları

İlk gün saygı duruşunun ardından Prof. Dr. Bülent Yılmaz, sempozyumun ana teması olan “gerçek ötesi” kavramını açıkladı. Yılmaz, uzmanların bilgi yönetimi ve gerçek ötesi kavramına dair yapmış oldukları araştırmalarda, gerçek kavramını ortaya çıkarmak için bilgi ve bilgi kavramının, bilginin doğruluğunun ve güvenilirliğinin, bilgi profesyonelleri tarafından bilgi yönetimi çerçevesinde ele alınmasının son derecede önemli olduğunu dile getirdi.

Farklı alanlarda yüksek lisans ve doktora derecesi alan McGill Üniversitesi Bilgi Çalışmaları Bölümü’nde müdür olan Dr. Dalkır konuşmasında, gerçek ötesi bir dünyada nesnel gerçeklerin, duygu ve kişisel inançlardan ziyade daha az etkiye sahip olduğuna değinmiş, teknoloji patlamasıyla beraber yeni medyanın getirdiği değişikliklere değinerek her insanın doğru veya yanlış haber oluşturabileceğini vurgulayarak ve filtre balonu kavramına değinmiştir. Dalkır’ın üzerinde durduğu bir soru ise, “İnsanların bilgi yönetimi konusunda ne yapacaklarını bilmemesi doğrultusunda biz kütüphaneciler olarak ne yapabiliriz?” sorusu olmuştur. Bu soruya yanıt olarak Dalkır, “kütüphanecilerin bireylere bilgi arama davranışlarını öğretmesi” gerektiğini ifade etmiştir. Dalkır aynı zamanda, Facebook’un insanların bir şeyleri paylaşmak için dizayn edildiğine ve burada asıl sorunun paylaşılan içerik olduğundan söz etmiştir.

Video konferans şeklinde gerçekleştirilen bir diğer açılış konuşmasında da Humboldt Üniversitesinden Prof. Dr. Micheal Seadle; Copernicus, Kepler, Galilei gibi biliminsanlarının hem gelenekten hem de teoriye meydan okuyan bir gerçeklikten bahsettiklerini açıklamış ve post-truth (gerçek ötesi) kelimesinin önemi üzerinde durmuştur. Seadle aynı zamanda, bilim adamlarının görüntü manipülasyonu, veri tahrifatı, intihal ve metin tahrifi ile ilgili olarak örnekler vermiştir.

Seadle sempozyumda “doğru nedir, güvenilir nedir?” gibi sorular üzerinde durmuştur. Bu bağlamda, gerçeğin kültüre bağlı olduğuna ve tüm kültürlerin birbirine benzemediğine değinmiştir. Micheal’ın ilgi çeken bir sorusu ve cevabı, “sözde "post-truth" çağındaki bilgileri değerlendirirken önemli olan nedir?” olmuştur. Burada en önemlisinin “bilimsel ve bilimsel söylem standartlarına uymak” olduğunu ifade etmiştir. Buradan hareket ederek, “sosyal medyada yer alan bilgileri değerlendirirken bilimsel gerçeklerden mi hareket etmeliyiz?” sorusu üzerinde durarak, sosyal medyada yer alan verilerin bilimsel gerçeklerle mi yoksa doğrulama araçları ile kontrol edilmesi mi gerektiği sorularını paylaşmıştır. Micheal’ın bilgi yönetimi üzerine temel görüşü ise; bilgi yönetiminin temel unsurunun, bilginin güvenilirliğini garanti etmek olduğudur. Burada dikkatimi çeken ise; etkin ve aktif bir veri ve bilgi yönetiminin sağlanabilmesi için doğruluğun, güvenilirliğin, erişilebilirliğin ve bütünlüğün bu noktada önem arz etmesidir.

Micheal sunumunda, görüntü manipülasyonlarına dair örnekler vermiştir. Micheal'ın verdiği örneklerden biri Resim 1'de yer almaktadır. Bu örnekte dikkatimi çeken ise, "Eagle Nebula" olarak adlandırılan "Kartal Bulutsusu"nun aslında gözümüze yansıyan görüntüden farklı bir görüntüye sahip olmasıdır. Diğer bir deyişle, görüntüdeki sütunlara kızılötesi ışıkla yaklaşıldığında, görüntünün sütunları sayısız yıldızların bir arka planına karşı görülen ürkütücü bir silüete dönüşmektedir (Hubble Goes High..., 2015).

Resim 1. Kartal Bulutsusu

Sponsor Sunumlar

Prof. Dr. Özgür Külcü, oturum açılış konuşmasında, bilgiye erişim noktasında, doğru bilginin önemli olduğuna ve sosyal medya ortamında yanlış bilgiye dönük bilgilerin doğruluğunun sınanmasının önemini dile getirdi. Daha sonra söz hakkını ise, "Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ve Dijital Dönüşüm" üzerine bilgi vermek amacıyla Mehmet Karabulut aldı. Karabulut konuşmasında belge yönetim sistemlerinin 2004 yılında Türkiye'de hızlandığına, fiziksel ortamdaki e-ortama aktarılan belgelerin sıkıntılarına ve kişisel verilerin korunması konularına değinerek EBYS'nin geri dönüşümlü, bilgi ve belgelerin hızlı bir şekilde erişilebilmesi için önemli olduğunu ifade etti. Karabulut son olarak, bilgi ve belge yöneticilerinin iş hayatındaki önemine ve kendilerine olan faydalarına vurgu yapmıştır.

Yayınevlerinin üniversitelere ulaşması noktasında danışmanlık hizmeti veren EazySolutions firmasında görev alan Zeynep Ataman ise, bilgi üretimi ve akademik veri tabanları hakkında kısa bir bilgi verdi. Ataman, "bilim gerçeği sunar" diyerek; yayınevleri, kaynaklar ve üniversiteler arasındaki bağlantıya değindi. Yine, Türkiye'nin akademik çıktı sayısı bakımından sekizinci sırada yer almasına rağmen atıf oranı konusunda listenin altında yer aldığını sorgulayarak, yayınların kullanımının öneminden söz etti. Bununla beraber, en çok makale yayınlanan konu başlığının elektrik elektronik mühendisliği üzerine olduğunu ve "bir alanda yapılan makale sayısının fazla olabileceğine ancak bu noktada kalitesinin daha çok önem arz ettiğini" dile getirdi. Ataman'ın bu sözleri ise, bir alanda veya bir konu hakkında yapılan yayın sayısının aslında niteliği açıklamadığını göstermektedir.

EBSCO firmasından Can Soyulmaz ise, okuyucularla birlikte koleksiyon geliştirmeye değindi. Soyulmaz, insanların Twitter uygulamasında bilgiye nasıl eriştiklerini araştırmıştır. Bilgiye erişim söz konusu olduğunda, önemli olanın insanların bilginin doğruluğundan veya yanlışlığından ziyade, haberi yayınlayan kişinin popülaritesinin ve yeni nesil kullanıcı alışkanlıklarının önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Daha sonra ise, Soyulmaz görev aldığı "GOBI

Library Solutions” hakkında detaylı bilgiler vererek GOBI kavramının çok fazla aşına olunmayan bir kavram olmasından dolayı kendi kızının çizdiği bir karikatürü örnek olarak göstermiştir.

2. Oturum

Prof. Dr. Yaşar Tonta'nın başkanlığını yaptığı oturumda 5 bildiri sunulmuştur. “*Türkiye’de farkındalık düzeyi ve yasal yaptırımları artan iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının bilgi merkezleri dünyası ve bilgi profesyonelleri için anlamı*” başlıklı bildirisini sunan Doç. Dr. Mehmet Ali Akkaya, iş sağlığı ve güvenliği kavramına, meslek algısı ve yaşanan değişime, iş kazasının nedenlerine ve iş sağlığının bilgi ve belge yönetimi ile olan ilişkisine değinmiştir. Akkaya'nın bilgi ve belge yönetimi alanında üzerinde durduğu nokta; iş kazalarının sağlık ve insan temel unsur alınarak bilgi merkezlerinde psikososyal yaklaşımın altını çizmiştir. Bununla birlikte, bilgi merkezlerinin iş sağlığı hususunda en az riskli meslek gruplarında olmasına rağmen kullanıcıların davranışlarını değerlendirmek gibi hassas durumların da altını çizmiştir. Bu noktada ise, bilgi profesyonellerinin konuya daha fazla önem vermesi gerektiğine ve konunun sadece risk faktörü üzerinden değil kullanıcı üzerinden de yaklaşım geliştirmenin önemli olduğuna değinmiştir. Akkaya konuyu Türkiye bağlamında ele alarak, asıl değişimin Avrupa Birliği’ne (AB) uyum sürecinde yaşanan mevzuatın eksikliğinin görülmesinin fark yaratması ve bunun Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği alanında farklılık kazandırması olduğuna değinmiştir. Bu alanda yaşanan değişimin bilgi merkezleri için sadece halk kütüphanelerinde olduğunu, kütüphanelerde çalışan ve kullanıcı odaklı bir iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda, kütüphanelerde kılavuz bulundurulması gerektiği, yönetici düzeyindeki bilgi profesyonellerinin bu konuda ki düşüncelerinin önemli olduğuna değinerek konuşmasını sonlandırmıştır.

Akkaya’dan sonra Arş. Gör. Demet Işık ve Prof. Dr. Özlem Demirtel’in kaleme aldığı “*Altmetri ve akademik sosyal ağlar: Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü akademisyenlerinin akademik sosyal ağları kullanım düzeyleri*” başlıklı bildiri sunulmuştur. Bildiride, altmetri, altmetrinin artan önemi ve sosyal ağlar hakkında kısaca bilgi verilmiş ve altmetri kavramının, bilimsel bir çıktının sosyal medya platformlarında ne kadar bahsedildiğini araştırdığına vurgu yapılmıştır. Işık ve Demirtel araştırmalarında, altmetri kavramını incelemek ve akademisyenlerin sosyal ağlara üye olup olmadığını, akademisyenlerin hangi akademik sosyal ağları ve ağların sağladığı araçları tercih ettiğini açıklayarak elde edilen sonuçlarda, Researchgate, Academia.edu ve Mendeley araçlarının en çok kullanıldığı, 31 (%91.2) kişinin de bilgi edinmek için sosyal medyayı kullandığından bahsedilmiştir.

İkinci oturumun üçüncü bildirisini sunan Selda Ekici konuşmasını “*Nesnelerin interneti ve toplumsal etkileri*” başlığıyla gerçekleştirmiştir. Ekici, nesnelerin interneti (IoT) kavramını, amacını, mimarisini açıklayarak, nesnelerin internetine bazı uygulamalarla örnek göstermiştir. Kütüphanelerde ise, bu uygulamalara akıllı bileklikler, danışma hizmetleri, mobil cihazlardan kullanıcıların verilerinin güncellenmesi gibi örnekler göstermiştir. Ekici’nin konuşmasında dikkat çeken nokta ise, eski ekonomiden yeni ekonomiye geçiş ile birlikte bilgi güvenliğinde, kişilerin gizliliği, kişisel mahremiyet gibi kavramların güvenlik unsurlarının en üst sırasında olduğudur. Bu bağlamda ise, gerçek ötesi kavramının bilgi yönetimiyle birlikte güvenlik sorunlarını da yanında taşıdığı ön plana çıkmaktadır. Ekici’nin konuşmasının tamamlanmasıyla birlikte, ‘sanayi 4.0 ve nesnelerin interneti arasındaki bağlantı’ Sayın Ekici’ye soru olarak yöneltilmiş olup, Ekici, Sanayi 4.0’ın nesnelerin internetine göre daha şemsiye bir kavram olduğunu ve nesnelerin internetinin, büyük veri gibi kavramların bir alt faktörü olarak değerlendirildiğini açıklamıştır.

Prof. Dr. Bülent Yılmaz ve Arş. Gör. Emine Pınar Gevheroğlu’nun birlikte gerçekleştirdikleri nitel bir araştırma ise *bilgi toplumunda insan gücü* üzerine olmuştur. Bu bildiride, bilgi toplumu kavramı, bilginin toplumsallığı, bilgi toplumunda nitelikli insan gücünün önemi, eğitimin bu unsura olan etkisi ve toplum bilimleri kanalının bu süreçte konu olması gereken yerler ele alınmıştır. Bu çerçevede, 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı’yla birlikte, 10. Kalkınma Planı (2014-2018) içerikleri ele alınarak Türkiye’de nitelikli insan gücü üzerindeki

bilgiler incelenmiştir. Sonuç olarak, nitelikli insan gücünün eğitim alanındaki önemine tekrar değinilmiş ve üniversitelerde bulunan akademik personel açıklığının nitelikli insan gücü üzerindeki etkileri yorumlanmıştır. Bu bağlamda ise, toplumsal katmanların göz önünde bulundurularak eğitim planlarının ele alınması gerektiği bir öneri olarak sunulmuştur. Yapılan bu bildiriye, bilgi ve belge merkezleri açısından ‘nitelikli insan, nitelikli kalite’ sloganıyla hareket edilmesi gerektiği düşünülebilir. Çünkü bu araştırmada, kütüphanecilik alanında görev alan akademisyenlerin ve memurların eksikliğine vurgu yapılmıştır.

Bilgi ve belge yönetimi öğrencisi olarak aşına olmadığım kavram tavsiye sistemleri idi. Tavsiye sistemleri, elektronik ticaret firmaları için bir fırsat olarak nitelendirilmekle birlikte, site üzerinde ziyaretçi hareketlerine bağlı olarak, ziyaretçilere dijital dünyanın birçok pazarlama kanalında otomatik olarak kişileştirilmiş içerik sunabilme imkânı vermektedir (Emarsys, 2018). Banu Fulya Yıldırım tarafından “*Kurumlarda örtük bilginin ortaya çıkması için bir öneri: Tavsiye sistemleri*” başlığıyla sunulan bildiriye, bilgi yönetimi, entelektüel sermaye kavramı ve örtük bilginin kurumsal bilgi yönetimi açısından rolü, kurumlarda örtük bilginin ortaya çıkmasını engelleyen faktörler, tavsiye sistemleri ve kurumlar için tavsiye sistemlerinin önemi ele alınmıştır. Yıldırım çalışmasında ayrıca, tavsiye motorunun toplama, depolama ve filtreleme yoluyla çalıştığına değinmiştir. Netflix ve Amazon üzerinden verilerin toplanması ise örtük veri toplanmasına örnek olarak gösterilmiştir.

3. Oturum

Doç. Dr. İrem Soydal’ın başkanlığını gerçekleştirdiği oturumda ilk olarak *bilginin sınılanabilirliği* konusu üzerine Arş. Gör. Erdiç Alaca tarafından sunum yapılmıştır. Alaca, sunumunda “Bilgiyi sorgulamak bizim için gerekli mi? İhtiyaç duyduğumuz bilgi gerçekten doğru mu?” soruları üzerinde yoğunlaşarak, bilginin doğruluğunun tespiti için hangi araçların gerekli olduğu (doğrulama araçları) konularına sunumunda yer vermiştir. Alaca ayrıca, bilgi toplumu, gerçek ötesi kavramına değinerek okuryazarlık ve eleştirel okuryazarlık konusunda bilgi sahibi olunması gerektiği ve sosyal medya platformlarında paylaşılan içeriklere hemen inanılmaması gerektiği ve kaynağın kendisine giderek denetlenmesi gerektiğine vurgu yaparak, bilginin yanlışlığı üzerine çarpıcı örnekler (yüzen köpekbalığı) vermiştir. Bu bağlamda ise Alaca bilginin sınılanabilirliğinde yer, zaman ve mekân olgusuna dikkatleri çekmiştir. Buna ek olarak Alaca, Türkiye’de sosyal medya kirliliği konusunda Facebook uygulamasının kapatılıp açılmasının bilgi kirliliğine yol açtığına değinerek, bunun arkasındaki gerekçeyi ise, anlık bilgi akışının sağlandığı mecraların kullanıcılara cazip geldiğine ancak bu sorunun paylaşılan içerik miktarının artmasına bağlı olarak ortaya çıkan nitelik ve kalite sorunu gibi sorunlara yol açmasını etken olarak nitelendirmiştir.

Merkezi veri depolama ortamlarını sanal duvarın arka yüzü olarak betimleyen Dr. Öğr. Üyesi Türkay Henkoğlu, merkezi veri depolama ortamlarının tanımının neden önemli olduğuna, tarihine, merkezi veri depolama ortamının başlıca bilgi kaynaklarına, neden hedef haline geldiğine, bilgiye tehdit olarak nitelendiren unsurlara değinmiştir. Henkoğlu’nun verdiği ilgi çekici bir örnek, kişisel verilerin ihlal edilmesi üzerine olmuştur. Örnek ise, marka ve bilgi güvenliği ilişkisindeki tehdidi Sheln’e ait 6.42 milyon müşterinin hesaplarının çalışması üzerindedir. Henkoğlu’nun değindiği diğer bir nokta ise, kurum ve kuruluşlardaki bilgi güvenliğinin en zayıf halkasının insan unsuru olduğu, merkezi veri depolama ortamında yapay zeka, nesnelerin internetinin yer alması, veri koruma hukukundaki gelişmeler ve veri koruma tüzüklerinin önemidir. Son olarak, kamu ve özel kurumlarda kullanıcı veya hizmet yaklaşımı herhangi bir ayırımın söz konusu olmadığına ancak merkezi olması yönünde yaygın bir konu olduğuna değinerek kişisel görüşüne yer vermiştir.

Alaca’nın çalışmasıyla paralellik gösteren bir çalışma ise, “*Bilgi kirliliği ve doğrulama sürecinde kütüphanelerin rolü*” üzerine olmuştur. Bu doğrultuda Arş. Gör. İlker Çakmakkaya, post-truth’u insanlık tarihinin karşılaştığı bir durum olarak nitelendirerek bilgi kirliliği konusuna

değmiş olup, bilginin nesnel olmadığı ve doğrulanamaz olduğunu belirtmiştir. Buna örnek olarak ise, bir dine mensup olan bireye doğru gelebilecek bir bilginin başka bir dine mensup birey tarafından yanlış gelebileceğini göstermiştir. Bilgi kirliliğinin tanımının henüz yapılmadığına ancak farklı alanlarda birbiriyle ilişkilendirilerek tanımlandığına ve bundan hareketle, kirlenme süreçlerini doğrudan nesnel bilgilerden hareket ederek onu teyit etme ve var olan bilginin kirliliği çerçevesinde ortaya çıktığına değmiştir. Çakmakaya, bilginin doğrulanmasında ana kaynağa gidilmesini ve ideolojik bakış açısından yine ana kaynağa yönelmesini vurgulanmıştır.

Üçüncü oturumun en son bildirisi ise, arşivler üzerine olmuştur. Dr. Öğr. Üyesi Bahattin Yalçınkaya, arşivsel hakikatin kaynağı, arşivlerde tarihsel süreçler, günümüz elektronik ortamdaki belgelerin otantiklik ve özgünlüğünün yorumlanmasını ele alarak arşivcinin yapması gerekenlere değmiş ve 20 saniyelik video izletisinde arşivcilik üzerine fütürist soruna dikkat çekmiştir. Bu noktada, “bütün tarihi belgelerin yapay zeka üzerine kurulmuş olduğu varsayılsaydı eğer, gelecekte neyin gerçek olup olmadığını kim bize söylerdi?” diyerek gelecekteki gerçeklik ve post-truth’a vurgu yapmıştır.

5. Oturum

Dr. Öğr. Üyesi Tolga Çakmak başkanlığında gerçekleştirilen oturumda gerçek ötesi, sahte haberler, alternatif gerçekler temasından hareketle 4 bildiri sunuldu. Beşinci oturumun ilk bildirisini sunan Prof. Dr. Özgür Külcü, gerçek ötesi ve bilgi yönetimi, gerçek ötesinin bilgi yönetimine etkileri, dijital çağda bilginin oluşumu, güvenliği, korunması ve erişilebilirliği ilkeleri, sosyal gettolar, bilgi simsarları, bilgi profesyonelleri kavramlarına değmiştir. Külcü’nün konuşmasında önemle durduğu noktalar ise şöyle; “*Veriler kanıtlanabilir bilgi kaynağıdır ve bu süreçte belgeler asıl veri kaynaklarımızdan birisini oluşturmaktadır. Bu noktada, elektronik ortamlarla bilginin erişilebilirlik, hesap verilebilirlik ve kayıt tutma gibi olguları beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte, belgelerin mahremiyetinin sağlanması kurumların belge erişim politikalarının ve güvenlik politikalarının hazırlanmasında, bu hususta uluslararası düzenlemelerin ele alınması gerekmektedir.*” Külcü’nün yapmış olduğu konuşmada dikkatimi çeken bir nokta ise, elektronik belgelerin doğruluğu ve güvenilirliğinin yanı sıra belgelerin bütünlüğünün sağlanmasının önemli olmasıdır. Konuya kütüphaneciler açısından Külcü’nün getirdiği yaklaşım: “*Bize güven unsuru sağlayan her şey toplumsal yaşantımızın bir parçasıdır. Bilgi her yerde bulunmaktadır, asıl sorun doğru bilgiye erişebilmek ve bilgi ve belge yöneticilerinin sorunlarını iyi değerlendirmek gerekmektedir. Ulusal ve uluslararası alanda, her yerden bir baskı altındayız bunun en temel sebebi ise giderek artan veri yığındır.*” Doğruya giden yolda gerçek ötesi ve dijital sapmalar konusuna da değinen Külcü, dijital yalanlardan gerçekliğe, ütopyalardan distopyalara değinerek gerçek ötesinin bu noktada önemli olduğunu vurgulamıştır. Yine Külcü, “*Kim daha güçlüyse onun sözlerinin doğru olduğu bir ortama doğru gidiyoruz*” diyerek doğrulama temellerinin bir süreç gerektirdiğine değmiş ve Alaca’nın ilk gün de gerçekleştirmiş olduğu sunumda değindiği resim, görsel, içerik, metin gibi doğrulama araçlarına kendisi de vurgu yapmıştır. Diğer taraftan, “*Tarihin tek kaynağı arşivlerdir. Dijital arşivlerin güvenliğinin sağlanması ise oldukça önemlidir. Gerçeğe giden yolda kanıt niteliği taşıyan bilgilerin erişime dönük temelleri olduğuna inanıyorum. Bu noktada, sosyal medya analizi, güvenilirlik ve doğruluk üzerine çalışmalar ve uygulamalar yapılmalı ve BBY öncülüğünde, bilgi ve medya okuryazarlığı geliştirilmelidir*” ifadeleri ile arşiv güvenliğine de vurgu yapmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Halise Şerefoglu Henkoğlu, yapmış olduğu sunumda, gerçek ötesinin en zayıf halkasının insan olduğundan dolayı kurumlarda kullanıcı eğitimine önem verilmesi gerektiğinden söz etmiştir. Henkoğlu da yine Külcü’nün sunumundaki gerçek ötesi ve bilgi yönetimi kavramlarına değmiştir. Henkoğlu’nun bilgi ve medya okuryazarlığı üzerine görüşleri; “*Bilgi ve medya okuryazarlığı günümüzde zorunluluk haline gelmektedir. Kullanıcıların bilgi arama davranışları dikkate alındığında ise, gerçek ötesi ile ilişkili olarak*

filtre balonları, yankı fanusları, doğrulama yanlılığı gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Yanlış bilgi, gerçeklerden daha hızlı yayılmaktadır. Bilginin doğruluğu ve güvenliği önemlidir; bilgi ve medya okuryazarlığı ise bu konuda can simidi görevini üstlenmektedir. Bilgi ve medya okuryazarları, sahte belgelere ve yalanlara karşı daha bilinçlidir. Bilgi ve medya okuryazarlığının sosyal ve fen bilimlerine değil de işin ehli olan kişilere bırakılmasının daha iyi olacağı görüşündeyim”. Henkoğlu'nun sunumunda vermiş olduğu araştırmalardan (örn. Medya okuryazarlığı endeksi 2018) çarpıcı noktalar ise şöyle;

- Uluslararası alanda yapılan araştırmalarda sahte haberlere inanma konusunda Finlandiya, Danimarka ve Hollanda daha dirençli,
- Makedonya, Türkiye, Arnavutluk ise bu konuda son sıralarda yer almaktadır.
- Bu durumun temel sebebi ise; ülkelerin eğitim seviyesine ve buna bağlı olarak gelişen eleştirel düşünmeye bağlıdır.

Henkoğlu, konuşmasını; “*Sosyal medyanın etkilerini daha fazla tartışabiliriz ama alanın ortak noktası, bilgi ve medya okuryazarlığındaki çalışmalarını geliştirerek bilgi ve belge yönetimi alanında çalışmalar yapmaktır*” ifadeleri ile sonlandırmıştır.

Konuya farklı açıdan giriş yapan Müge Yılmaz ise; gerçek ötesi kavramına iletişim bilimleri alanından yaklaşmıştır. Yılmaz, sunumunda, yeni medya, sosyal medya, geleneksel medya kuramlarına, bilgi toplumu ve ağ toplumu arasındaki farklara, kullanımlar ve doyumlar yaklaşımına değinmiştir. Ağ toplumuna neoliberalizm, küreselleşme ve post-modernizm olmak üzere üçe ayrıldığını ifade ederek bilginin doğrulanması için ‘bilimsel bilginin popüler hale getirilmesi’ gerektiğinden bahsetmiştir.

Oturumun son konuşmasını gerçek ötesi bilgi üzerine yapan Güler Demir, kavramsal tanımları vermekten ziyade, eleştirel okuryazarlık, bilgi ve medya okuryazarlığı, bilgi ve belge yöneticilerinin bu konudaki sorumlulukları üzerinde daha fazla durmuştur. Demir’in konuşmasında; “*Bilgi okuryazarlığı, teknolojinin bir yardımı ancak burada insan faktörü önemlidir. Kütüphanecilerin medyayı ilişkilendirebilmesi için öncelikle kütüphane medya okuryazarlığına bakması gerekmektedir. Gerçek ötesinde ön plana çıkan durum ise, ruhsal arka plan, dolayısıyla insanların bir gruba ait olma amacını sosyal medyaya bağlamıştır*” ifadeleri öne çıkmıştır. Kütüphanelerin sıklıkla maruz kaldığı bir sorunun bilgi ve medya okuryazarlığı olduğuna değinen Sayın Demir’e göre çözüm; eğitim, bilgi ve medya okuryazarlığı ve eleştirel okuryazarlığın geliştirilmesidir. Kütüphanelere düşen görevler arasında ise, farkındalık ve eleştirel okuryazarlık konularında eğitim verilmesi gerektiğidir. Güler’in konuşmasında vurguladığı bir nokta ise, medya, bilgi okuryazarlığı, eleştirel okuryazarlık gibi okuryazarlıklarla birlikte, “insan faktörünün ve insana dayalı iyi niyetin” önemli olduğudur.

7. Oturum

Son oturumun başkanlığı Prof. Dr. İnci Önal tarafından yönetilmiştir. Arş. Gör. Tuğbanur Büyükçolpan alarak, “*Birleşmiş Milletler (BM) 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri bağlamında göç olgusu ve kütüphaneleri*” başlıklı sunumu yapmıştır. Büyükçolpan, göç kavramından hareketle, mülteci, sığınmacı ve göçmen kavramlarına, sürdürülebilir kalkınma ve BM gündemine, sürdürülebilir kalkınmanın hedeflerine, halk kütüphaneleri ve sürdürülebilir kalkınmanın ilişkisine değinmiştir. Büyükçolpan, araştırmalarında halk kütüphanelerinin işlevlerini toplumsal dâhil etme ile özdeşleştirildiğine vurgu yaparak, kültür ortamının dengesini kurabilmenin önemli olduğuna ve kütüphaneler bazında halk kütüphanesinin sürdürülebilirlik vizyonları ile aynı doğrultuda olduğuna değinmiştir.

Mehmet Çetin tarafından gerçekleştirilen sunumda, iş doyum kavramına, iş doyumunun çalışan açısından önemine, iş doyumunun kurumsal açıdan önemine, iş doyumunu etkileyen etmenlere ve kütüphanecilerin iş doyumuna yer verilmiştir.

Doç. Dr. Alparslan Hamdi Kuzucuoğlu, “*kütüphane afet yönetiminde coğrafi bilgi sisteminin kullanımı*” başlıklı bildirisıyla, coğrafi bilgi sistemlerinde 5N1K sorularından hareket ederek “nerede” sorusuna kütüphaneler noktasında önem verilmesi gerektiğine değinmiş, coğrafi bilgi sistemlerinin nokta, çizgi ve alan olmak üzere üç unsurdan oluştuğundan bahsetmiştir. Kuzucuoğlu’nun sözlerinde, ‘kütüphanelerde bir afet olduğu zaman ilk bilgiyi kütüphaneciler kullanıcılara iletmelidir’ diyerek Recai Mehmet Efendi Kütüphanesi’ni kütüphanelerdeki afetlere örnek olarak göstermesi ilginç bir örnek olmuştur.

Sempozyumun son bildirisi, Öğr. Gör. Dr. Turgay Baş ve Ramazan Çağrı Acar’ın gerçekleştirmiş olduğu araştırma olmuştur. Bu araştırmanın amacı, kütüphanelerin fiziksel açıdan kullanılabilirliğini ve verilen hizmetlerin kalitesini değerlendirmek için kullanıcı deneyimini haritalayarak Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kütüphanesi örneğini incelemek olmuştur. Acar’ın sunduğu sunumda, kütüphanelerde kullanıcı davranışlarına ve deneyimine yer verilmiştir. Gerçekleştirilen araştırma sonucunda ise, bireysel çalışma alanlarında kullanıcı deneyimi, grup çalışma odalarında kullanıcı deneyimi, A grubu gözlem yöntemiyle (kütüphane bilgisayarından) elde edilen kullanıcı deneyimi, B grubu gözlem yöntemiyle (kişisel cihazlarından) elde edilen kullanıcı deneyimleri olmak üzere dört farklı şekilde harita modelleri üzerinde durulmuştur. Bu araştırmanın sonucunda ise kütüphane hizmetlerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Sempozyum Üzerine

1-3 Kasım 2018 tarihinde gerçekleştirilen sempozyum, eğitim hayatımın ilk sempozyumlarından birisiydi. Sempozyumu genel olarak değerlendirdiğimde;

- Oturumlar oldukça yoğundu. Diğer bir deyişle, içerik açısından bilgi yüklüydü. İki günde yoğun bir tempoda gerçekleşti. Hocaların ve katılımcıların zamanlarının olmadığı göz önüne alındığında gerçekten çok büyük bir emek ve başarı söz konusuydu.
- Katıldığım oturumlarda gerçekten fikir ve düşünce olarak iç açıcı yeni bilgiler elde edindim. Örneğin, bilgi ve medya okuryazarlığı, post-truth kavramı ve kütüphanecilerle olan ilişkisi, eleştirel okuryazarlık, kütüphanelerde göç olgusu, nitelikli insan gücü, veri doğrulama araçları vb. Bu konuların gerçekten kütüphanecilik öğrencilerine artı bir değer kattığı görüşündeyim.

Teşekkür

8. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu’nu gerçekleştiren sempozyum yönetim komitesine, düzenleme komitesine ve program komitesine emek ve çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Kaynakça

Eagle Nebula, M16 Nasa, ESA/ The Bubble Heritage Team. Erişim adresi:

<http://heritage.stsci.edu/2015/01/index.html>

E-ticaret sistemleri için tavsiye sistemleri. (2018). *Emarsys*. Erişim adresi:

<https://www.emarsys.com/tr/resources/blog/e-ticaret-siteleri-icin-tavsiye-sistemleri-recommendation-engine/>

Hacettepe Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ve Yazarlar. (2018). *8. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu Bildiri Özetleri*. (Ed. Çakmak, T. ve Şencan, İ.). 1-3 Kasım 2018, Ankara. Erişim adresi: <http://by2018.bilgiyonetimi.net/wp-content/uploads/sites/24/2018/10/bildiri-ozetleri-kitabi-v2.pdf>

Hubble Goes High Def to Revisit the Iconic ‘Pillars of Creation’. (2015). Erişim adresi:

http://hubblesite.org/news_release/news/2015-01

Messier 16 (The Eagle Nebula). National Aeronautics and Space Administration. Ed. Garner, R.)

Erişim adresi: <https://www.nasa.gov/feature/goddard/2017/messier-16-the-eagle-nebula>